

ctum, non differunt solo numero. Resp. neg. ant. quod non probatur. Quantitas unius hostiæ consecratae differt numero a quantitate alterius, quamvis non adsit earum subjectum; vel, si velis, quantitatem identificari cum materia prima, adeoque non amplius adesse in SS. Eucharistia, redit argumentum de aliis accidentibus, post consecrationem plurium hostiarum remanentibus. Addo tandem, quod, si Aristoteles 12. *Metaph. text. 49.* vere sentiat, omnia solo numero distincta debere habere materiam, in hac quæstione de re potius standum sit in ratione.

DISPUTATIO IV.

De Prædicamentis.

654. **P**ost Isagogen Porphyrii explicandus venit Aristotelis *Liber Prædicamentorum*, qui in tres tractatus dividitur, scilicet in *Antiprædicamentum*, *Prædicamenta*, & *Postprædicamenta*: & in primo quidem tractatu agitur de univocis, æquivocis, denominativis &c. in secundo de decem prædicamentis, quæ inferius asseremus: in tertio vero de oppositis, prioritate, similitate, motu, & habitu. Quia tamen plura ex iis, quæ in his tractatibus traduntur, vel jam sufficienter explicata sunt in Summulis, vel necessaria non sunt, vel alibi commodius pertractantur, nos hac disputatione, & prima eius quæstione, tantum agemus de concretis, & denominationibus: secunda vero quæstione, post brevem explicationem quorundam prædicamentorum, vel potius terminorum prædicamentalium, agemus de prædicamento relationis.

QUÆSTIO PRIMA.

De Denominationibus, & Concretis.

ARTICULUS I.

Quid sit, & quoruplex Denominatio, aut Concretum.

655. **A**ristoteles *tr. 1. de Prædicam. c. 1.* sic ait: *Denominativa vero dicuntur, quæcumque ab aliquo differentia casu secundum nomen habent appellationem, ut a Grammatica Grammaticus: id est: Denominativa sunt nomina adjectiva, ab aliis nominibus deducta, quæ, ut bene explicat Maurus in hunc locum, differunt casu, seu dicunt in obliquo illud nomen, a quo derivantur: e.g. Grammaticus qui derivatur a Grammatica, explicatur homo callens Grammaticam. Hæc denominativa vocantur etiam, & forte modo communius denominationes.*

Debent autem denominativa esse concreta accidentalia, ut est communis, & probant Albertus Magnus, ac Toletus apud Conimbricenses *in c. 1. prædicam. qu. 2. a. 2.* quamvis autem isti eorum probationem non videantur approbare, tamen etiam asserunt, denominativa debere esse subjecto denominato accidentaria, ita, ut forma subjecto denominato non sit identificata: & sic habet se. (quod est exemplum Aristotelis) Grammatica, a qua homo denominatur Grammaticus. Unde concreta metaphysica, stricte loquendo, non possunt vocari denominationes: quamvis forte hic rigor loquendi non semper observetur.

656. Dicuntur autem aliæ denominationes formales, aliæ objectivæ. Illæ sunt termini, voces, vel conceptus, qui prædicantur de objectis: istæ sunt ipsa objecta, quæ per conceptus, vel voces significantur. Item dicuntur aliæ denominationes simultaneæ, aliæ successive. Illæ exigunt omnes partes simul dari, ut homo, equus, domus; nam e.g. non dicitur dari domus, si non simul existant muri, tectum &c. sed hodie tantum muri, cras solum te-

Etiam &c. at *successiva* non exigunt omnes partes simul dari, ut *annus, mensis, senex*; nam omnes dicimus, nunc dari hunc, vel illum annum, quin tamen omnes ejus partes, seu dies, simul dentur. Item dicuntur alia *denominationes intrinseca* alia *extrinseca*. Illæ sunt concreta physica, quorum forma est intrinsece unita subjecto, e.g. *calidus, albus, amarus*: istæ sunt concreta logica, quorum forma est extrinseca subjecto, e.g. *visus, cognitus, depictus*. Et de his denominationibus extrinsecis hæc est, in quo consistant, aut ex quibus partibus constituantur.

Thomistæ a quibusdam dicuntur velle, ista concreta extrinseca, seu denominationes extrinsecas, esse entia rationis, seu constitui per aliquam relationem ab intellectu constitutam, quæ detur inter cognoscen-tem, & rem cognitam. Sed alii negant, hanc esse Thomistarum sententiam. Scotistæ vero dicuntur adfringere aliquam entitatulam diminutam: Masfrus tamen *disp. 2. Log. qu. 6. nu. 90.* longe aliter sententiam inducit Scotum, alique etiam Scotistæ hanc sententiam rejiciunt. Nostri autem communiter docent, denominationes hæc extrinsecas haberi per subjectum, ac formam extrinsecam, & aliquam hujus unionem moralem cum subjecto, vel respectum intentionalem ad istud.

657. Dico cum his ultimis auctoribus. Denominationes extrinseca consistunt in subjecto, & forma extrinseca, moraliter illi unita, vel intentionaliter illud respiciente. Prob. conclusio. Nulla est necessitas ullius relationis factæ, multo minus entitatule diminutæ: sed absque his, habito tantum subjecto, ac forma, extrinseca quidem, sed tamen moraliter, sive secundum moralem existimationem subjecto unita, vel istud respiciente, habetur tota denominatio cogniti, visi, amati, doctoris, prætoris &c. ergo.

Confir. præsertim in ordine ad entitatulam diminutam. Adversarii neque possunt dicere, quod illa entitas sit realis, nec possunt dicere, quod non sit realis: ergo omnino non datur. prob. ant. si dicunt esse realem, debet realiter produci: atqui non est assignabilis causa entitatis diminutæ in Turcarum ex. gr. Sultano, quando de eo cogito, atque adeo

Quid sit, & quotuplex Denominatio, &c. 353
adeo eum cognosco: minus potest dici, quod talis entitatula producatur in Deo, quando eum cogito, vel eum amo: ergo.

Neque dicant, quod talis entitatula emanet ex subjecto recipiente denominationem; nam in Deo non habet locum talis emanatio, imo nec in aliis entibus; nam emanatio *ex num. 383.* est revera productio: adeoque deberet talis entitatula, vel produci per eandem actionem cum subjecto, & huic identificari, quod in his casibus fieri non potest: vel deberet ab ipso subjecto produci: & quæso, quis determinabit Turcarum Sultanum ad producendam in se entitatulam, quando ipsum cognosco? Si vero dicant, eam entitatulam non esse realem, debet esse aliquid pure formale: & sic incidunt adversarii in sententiam dictam Thomisticam, quam nolunt; medium autem ens inter reale, & pure formale, merito negatur.

658. Ob. 1. Nulla forma potest tribuere denominationem subjecto, nisi se communicet subjecto: atqui non potest se huic communicare, nisi sit intrinseca: ergo forma non potest tribuere denominationem, nisi sit intrinseca. Resp. 1. Fictio intellectus, aut relatio ficta, cum nihil sit, intrinseca esse non potest. Resp. 2. dist. ma. nulla forma potest tribuere denominationem, nisi se communicet subjecto, juxta exigentiam denominationis. conc. ma. contra, vel supra exigentiam denominationis. neg. ma. & dist. mi. non potest se ita communicare, nisi sit intrinseca, si denominatio est intrinseca. conc. mi. si est tantum extrinseca. neg. mi. & conseq.

659. Dices. Si forma extrinseca potest tribuere denominationem, etiam anima separata poterit corpus denominare vivens, & cognitio, qua cognoscitur Paulus, poterit eum denominare cognoscentem: hoc est falsum: ergo. Resp. neg. ma. & quæro, quare istæ denominationes non possint haberi per entitatulam diminutam, vel relationem fictam. Scilicet, ut adversarii, ita & nos dicimus, disparitatem esse inter ipsas denominationes; nam alique istarum dicuntur physica, & intrinseca, alia logica, & extrinseca: illa exigunt formas intrinsecas, seu physice unitas: istæ non exigunt tales formas, sed

tantum formas extrinsecas, modo aliquo morali unitas subiecto, vel certo modo illud respicientes.

660. 2. Omnis forma debet informare subiectum; sed non potest illud informare, nisi fuerit ipsi physice unita: ergo omnis forma debet esse subiecto physice unita: atqui, quando dantur denominationes extrinsecæ, nihil datur physice unitum subiectis, nisi entitas diminuta: ergo. ma. habetur ex ethymologia nominis. mi. videtur etiam clara, nec minus patere subsumptum: ergo. Resp. dist. ma. omnis forma stricte, & physice talis, debet stricte informare subiectum. conc. ma. omnis forma minus stricte, & tantum logice talis, debet stricte informare subiectum. neg. ma. & dist. mi. non potest stricte informare. conc. mi. non potest informare in sensu latiore, adhuc tamen Philosophis usitato. neg. mi. & conseq. subsumpt. om. nam etiam entitas diminuta vix potest stricte informare subiectum, de quo vide *num. 658.* ad prob. dist. illatum habetur ex ethymologia nominis formæ stricte, & physice talis. om. illatum. formæ minus strictæ, & tantum logice talis. neg. illatum. Aliud est *forma informationis*, seu physica stricte talis: aliud est *forma denominationis*, seu tantum logica, & minus stricte talis: & ad hanc non requiritur totum illud, quod requiritur ad priorem stricte talem.

ARTICULUS II.

Quid Concreta importent in Recto, & quomodo multiplicentur.

661. **U**T diximus jam in Summulis *num. 20.* Concretum est terminus, qui significat totum compositum ex subiecto, & forma: subiectum autem est, quod denominatur: forma, quæ denominat. sic album est concretum, quod resolvitur *res habens albedinem*: ubi *res* est subiectum, *albedo* est forma. Ibidem etiam explicatum est, quid sit concretum *metaphysicum*, *physicum*, & *logicum*: sed præter hæc datur etiam concretum *substantiale*, & *accidentale*. Istud, seu *accidentale*, est, cuius forma est accidentalis subiecto, ut *albus*, *sapiens*, *justus* &c. Alterum, seu

sub-

Quid Concreta importent in Recto, &c. 355
substantiale est, cuius forma est *substantialis* subiecto, ut *rationalis homo*, &c. Ubi obiter nota, concreta, quæ in creatis sunt *accidentalia* intrinseca, ut *sapiens*, *justus* &c. esse in Deo *substantia* propter realem identitatem cum natura: sic in Deo *substantia* sunt *sapiens*, *justus*, *æternus*, *immensus* &c.

Gormaz de *incarnat. nu. 737.* videtur concretum *substantiale* subdividere in *substantiale substantivum*, & *substantiale adiectivum*: atque per prius videtur intelligere illud, quod exprimitur per nomen *substantivum*, e. g. *homo*, *leo*: per alterum autem illud, quod exprimitur per nomen *adiectivum*, e. g. *rationalis*. Docet autem *ibidem*, concretum *persona* esse concretum *adiectivum*, quod videtur difficulter posse dici, nec tamen ab ipso probatur. E contra *Arriaga in Summul. disp. 1. sec. 9. n. 62.* ait, concretum *persona* esse concretum *substantivum*, nec tamen etiam iste suum assertum probat.

662. Satis communiter quoque distinguunt inter *concretum natura*, & *concretum persona*: ubi notandum, quod, cum de fide sit, verbum *assumpsisse* naturam humanam, non autem personam, item in divinis esse unam naturam, & tres personas, natura, & persona, aliquo modo inter se distinguantur: & quidem in divinis, ut nostri communiter docent, virtualiter: in creatis vero (in quibus distinctio virtualis a nostris communiter non admittitur) realiter saltem inadæquate: estque inter nostros fatis recepta sententia (quæ & mihi placet, & hic supponitur) id, quod persona supra naturam addit, in creatis, aliud non esse, quam negationem unionis cum ente perfectiori, de qua re plura in *Metaphysica num. 1125.* Dico *in creatis*; nam in divinis personalitas, per quam Pater realiter distinguitur a Filio, utique non potest esse pura negatio.

663. Jam quid sit *rectus*, & *obliquus*, dictum est *nu. 18.* hic tantum addo, non quidem dari a parte rei rectum, & obliquum *formaliter* (quia nominativus, aut alii casus, non dantur formaliter, nisi in conceptibus, aut vocibus) dari tamen *fundamentaliter*; quatenus a parte rei datur in objectis capacitas, vel incapacitas, ad certas denominationes recipiendas; nam, quod incapax est certæ denominationis

nis, pro eo non potest respectu illius denominationis substitui conceptus nominativo expressus: sic e.g. in hoc concreto *musca minor elephante*, non potest elephas efferri in nominativo; quia non est capax, ut denominetur *minor*, neque in complexo cum *musca*.

664. Licet enim sit identica, adeoque vera hæc propositio: *Musca minor elephante est minor elephante*: tamen non esset identica, sed falsa hæc altera: *Musca minor, & elephas est minor elephante*; quia elephas etiam solus, non est minor seipso, & adhuc minus est minor, si addatur ipsi *musca*. Eadem est ratio de aliis quibusdam similibus concretis: e.g. *Roboam minus sapiens Salomone, Abel junior, vel minus senex Mathusalem*. Quin imo neque in concretis reduplicative sumptis possunt omnes partes semper efferri in recto, vel esse recti, ut diximus num. 578. & patet etiam in hoc exemplo: *Petrus ut Logicus disputat*: neque enim potest sic dici: *Petrus, & Logica disputant*.

Videtur autem dici posse, tunc utramque partem concreti concretive sumpti venire in recto, quando predicatum de utraque parte, vel seorsim, vel simul sumpta potest predicari, ut si dico: *Album est ens per accidens*; nam debet explicari: *Subiectum, & albedo, sunt ens per accidens*; de solo enim subiecto dici non potest, quod sit ens per accidens; alias homo, vel equus, si esset albus, esset ens per accidens. Si autem predicatum non possit ita predicari de utraque parte, tunc illa tantum pars veniet in recto, de qua predicatum dici potest: & ideo in superiori exemplo: *Petrus ut Logicus disputat*: solus Petrus venit in recto.

665. Explicavimus jam n. 327. quid sit concretum summi quidditative, vel concretive, & quid sit, illud summi denominative: addendum, quid sit summi concretum formaliter. Hoc dicunt fieri tunc, quando vel forma sola, vel saltem ipsa cum subiecto concreti, venit in recto: sic si dico: *Album est disgregativum visus*: vel si dico: *Homo est universale*: sumitur concretum formaliter; quia ipsa albedo, quæ est forma concreti, venit in recto, & disgregat visum: & non sola natura humana, a parte rei multiplex, est jam universale, sed etiam cognitio confusa,

Quid Concreta importent in Recto, &c. 357
fusa, seu unitas intentionalis, tanquam forma huius concreti, venit in recto. Est tamen verum, in his modis loquendi quandoque auctores inter se aliquantum discrepare; unde quandoque opus est mutua intelligentia, & explicatione. His præmissis,

666. Dico 1. Concreta accidentaliter important in recto subiectum, & in obliquo formam. ita communissima. Prob. Illud importatur in recto, quod debet cum altero extremo propositionis, sive cum predicatum, per copulam connecti, seu identificatum affirmari: sed hoc est solum subiectum concreti: ergo. ma. est innegabilis; quia identitas ex n. 341. est affirmabilis unius de altero in recto. mi. prob. in exemplo, si dico: *Hoc album est dulce*: non potest aliter exponi, quam sic: *Hæc res habens albedinem, est res habens dulcedinem*: ubi tantum affirmatur identificata res, & res: non vero albedo, & dulcedo, vel res, & dulcedo, aut albedo; esset enim falsum, si diceretur: *Hæc albedo est dulcedo*: vel: *Hæc res est dulcedo*: ut est clarum; unde in his concretis forma tantum infertur in obliquo, qui non debet affirmari identificatus cum predicato.

667. Dico 2. Concreta etiam substantialia, sive sint substantiva, sive adjectiva (de quibus n. 661.) dicunt in recto subiectum, & in obliquo formam, saltem in creatis. ita communis. Dixi autem in creatis; nam de divinis recurret sermo infra n. 676. Adverto autem, aliqua concreta substantialia esse, in quibus forma distinguitur a subiecto: & sic in sententia eorum, qui dicunt; subsistentiam, vel personalitatem, esse modum aliquem substantialem nature superadditum, in his concretis *suppositum, persona*, forma est distincta a subiecto; sive dein subiectum sit natura, sive modus.

Juxta alios autem, qui dicunt; personam, vel suppositum, nature nil superaddere, nisi negationem, hæc negatio est saltem partialis quasi forma, & distincta a subiecto, seu a natura: quæ natura juxta hos auctores est subiectum concreti, atque etiam partialis forma. Alia autem concreta substantialia (quæ etiam vocantur *concreta metaphysica*) sunt, in quibus subiectum, & forma realiter identificantur, ut *rationaliale, visibile* &c. si tamen ista concreta sumantur uni-

358 Pars I. Diss. IV Quæst. I. Art. II.
versaliter, & abstrahendo, an sint determinatum
suppositum.

668. Hac conclusio, cum in ea agatur etiam de
concretis, in quibus forma, & subjectum sunt rea-
liter idem, non potest probari ut prior; unde pro-
batur cum Arriaga *disp. 54. de Trinit. sec. 1. n. 1.*
fic. Quid veniat in recto, quid in obliquo, opti-
me definitur ex resolutione concretorum: atqui etiam,
si resolvantur concreta substantialia, venit in
recto subjectum, seu res, & in obliquo forma, seu
id, quod rem denominat: ergo. prob. mi. sicut con-
cretum album resolvitur *res habens albedinem*, ita
concretum rationale resolvitur *res habens rationali-
tatem*, & concretum homo universaliter sumptum
res habens humanitatem; ubi patet, quod *res*, seu
subjectum efferatur in recto, & *rationalitas*, ac *hu-
manitas*, tanquam formæ, efferantur in obliquo.
Equidem verum est, quod in hac resolutione etiam
rationalitas, & humanitas realiter veniant in recto,
sed veniunt ut subjecta, non ut formæ: & sic sem-
per manet verum, quod in recto solum veniat id,
quod est subjectum: quamvis hoc idem etiam possit
venire in obliquo, nempe quando formaliter bis
attingitur.

669. Dico 3. Concreta accidentalia multiplican-
tur juxta multiplicationem subjectorum, seu recto-
rum, & non formarum, seu obliquorum. ita com-
munis. Prob. Multiplicari concretum est illud in nu-
mero plurali efferri: atqui, si multiplicantur subje-
cta, debet concretum accidentale in numero plurali
efferri, non autem, si multiplicentur formæ: ergo.
prob. mi. si ab uno homine plures alii una cognitio-
ne cognoscantur, tunc dabuntur plures cogniti,
quamvis formæ non multiplicentur, sed tantum sub-
jecta: e contra, si unus, & idem homo cognoscatur
a pluribus, per plures cognitiones distinctas, etiam
multiplicantur formæ, quia tamen non multiplicatur
subjectum, tantum erit unus cognitus: ergo concre-
tum accidentale efferitur in numero plurali, si mul-
tiplicantur subjecta, non autem formæ. Idem con-
tingit circa concretum *calidus*; quamvis enim in eo-
dem subjecto dentur plures gradus caloris, non dan-
tur ideo plura calida: at, si idem unicus gradus ca-
loris

Quid Concreta importent in Recto, &c. 359
loris replicatus esset in pluribus subjectis, essent plu-
ra calida: & sic de aliis.

670. Dico 4. Concreta substantialia, saltem sub-
stantiva (de quibus *n. 661.*) probabiliter non multi-
plicantur, nisi multiplicetur, tam rectus, quam obli-
quus, seu tam subjectum, quam forma. Prob. In
hac quæstione fere de nomine videtur standum com-
muniore auctoritate; nam, ut habet Angelicus *3. p.*
q. 3. a. 7. ad 2. agens de multiplicatione concreti *homo*:
Nominibus est utendum, secundum quod sunt
ad significandum imposita: scilicet ab auctoribus: at-
qui communior est auctoritas eorum, qui dicunt,
ad multiplicationem concretorum substantialium sub-
stantivorum requiri multiplicationem, tam rectorum,
quam obliquorum, tam subjectorum, quam forma-
rum: ergo.

Minor patebit legenti auctores; ita enim docent S.
Thomas *loc. modo cit.* Suarez *tom. 1. in 3. p. disp. 13.*
sec. 2. & 3. & Gormaz *de incarn. n. 721.* Lugo *de in-*
car. disp. 13. sec. 3. Tannerus *tom. 4. disp. 1. de in-*
car. q. 4. dub. 1. n. 46. & 50. & communis: quin imo
isti, & alii auctores, ex hoc inferunt cum Angelico
loc. modo cit. quod, si una persona divina assumeret
plures naturas humanas, siue plures persone di-
vine assumerent unam naturam humanam, in utro-
que casu tantum esset unus homo; quia scilicet in
neutro casu multiplicaretur tam rectus, quam obli-
quus; adeoque neque concretum substantiale *homo*.

671. Difficultas tamen est aliqua circa concretum
Persona, quod in divinis multiplicatur, etsi non mul-
tiplicetur natura. Sed respondet Gormaz *de incarnat.*
n. 737. hoc esse concretum adjectivum: & hanc con-
clusionem limitavi ad concreta substantialia substan-
tiva. Angelicus vero *1. p. q. 30. a. 1. ad 1.* docet,
quod terminus *substantia*, in definitione persone po-
situs, non significet essentiam; ex quo sequitur, quod
essentia nec sit subjectum, nec forma concreti *per-*
sonæ: consequenter hoc concretum possit multiplicari,
non multiplicata essentia seu natura divina.

672. Dico tamen 5. Etiam valde probabile est,
concreta substantialia quoque multiplicari juxta mul-
ticationem rectorum. Dico *rektorum*, & non *sub-*
jectorum, propter paulo post dicenda. Conclusionem

hanc tenet Arriaga *disp. 54. de Trinit. a sec. 1.* ubi hic auctor universaliter de omnibus concretis, tam substantialibus, quam accidentalibus, docet, ea multiplicari juxta multiplicationem rectorum: & juvat, ejus doctrinam hic compendiose asserre. Supponit imprimis, circa nomina abstracta nullam esse difficultatem; eo quod multiplicentur, multiplicato eo, quod immediate significant: & sic multiplicatur albedo, si dentur plures albedines.

673. Concreta autem omnia multiplicari juxta multiplicationem rectorum, probat *disp. l. in Summulis, n. 64.* his exemplis. Quando queritur, an cum veritate aliquis dicatur justus, attenditur tantum, an, quod venit in recto, sit justum, e. g. Petrus: non vero, an etiam, quod venit in obliquo, e. g. justitia Petri: eodem modo, quando queritur, an cum veritate dicatur, aliqua esse duo, vel tria, attenditur tantum, an quæ veniunt in recto, sint duo, vel tria. Ratio est hæc. Justum e. g. est id, quod est habens justitiam: ergo tres justii sunt tres habentes justitiam: ergo modo multiplicetur habens justitiam, sive rectus, etsi non multiplicetur justitia, jam multiplicatur concretum *justus*. E contra, licet essent tres justitiæ, si tantum sit unus habens, sive unus rectus, non sunt tres justii: sicut, si sit tantum unus habens tria regna, non sunt tres reges: e contra, si in eodem imperio sint duo supremi principes, sunt duo imperatores, ut antiquitus pluries fuerunt in Romano imperio.

674. Quid autem veniat in recto concreti, quid in obliquo, ait Arriaga *cit. disp. 54. de Trinit. sec. 1. n. 1.* desumendum esse ex resolutione concreti, prout ex ipso retulimus supra *num. 668.* Addit rationem, quam vocat a priori, hanc. Id, quod significatur per modum substantiæ, per se stat, & significatur in recto: atqui in creatis semper significatur subjectum per modum substantiæ, forma vero per modum adjacentis: ergo subjectum per se stat, & significatur in recto.

Minor prob. Formæ accidentales reipsa per se non stant, sed tantum adjacent: formæ substantiales (quas hic auctor ait esse personalitatem, & subsistentiam) etiam adjacent subjecto, seu nature, a qua susten-

tantur; modus enim ille (si tamen datur modus aliquis subsistentiæ, quod a nobis negatur) non recipit in se naturam, sed ab ista recipitur: ergo nulla forma per se stat, aut significatur per modum substantiæ aliud sustentantis, aut per se stantis: sed ita significatur solum subjectum, in quo formæ sustentantur.

675. Infert ulterius Arriaga *cit. disp. 54. de Trinit. sec. 1. num. 7.* terminum homo, significare in recto naturam: & idem intelligendum esse de terminis leo, equus &c. eo quod natura significetur per modum subjecti habentis personalitatem, vel suppositalitatem. Addit, etiam terminum persona in creatis dicere in recto naturam, & personalitatem in obliquo: quod probat ex eo, quod vera sit hæc propositio: *Homo est persona humana*: quæ, ut ait, vera non esset, si persona diceret in recto non naturam, sed personalitatem; nam sensus esset: *Natura humana* (hanc enim in recto dicit terminus homo, ut modo dictum) *est personalitas humana*: in quo sensu esset propositio falsa, ut patet ex eo, quod in Christo sit natura humana, non autem personalitas humana. Et sane hoc etiam ex eo est mihi valde probabile, quod non capiam, quomodo homo in recto possit significare negationem, aut modum, vel quod negatio, aut modus possint esse subjectum hujus concreti. Equidem hinc sequitur, quod, si plures humanitates terminarentur una, eademque subsistentia creata, forent juxta Arriagam plures homines: sed, cum hypothesis hæc impossibilis sit, facile potest sequela admitti, nec eam videtur Arriaga negare.

676. Ulterius ait hic auctor *subsec. 3. n. 9.* in divinis nomina concreta significare in recto formam, vel quasi formam: e contra in obliquo subjectum, vel quasi subjectum: & hinc in divinis concretis multiplicari multiplicatione formarum, vel quasi formarum, in recto venientium, adeoque semper multiplicatione rectorum multiplicari concreta. Hinc, ait, cum nomen *Deus* dicat pro quasi forma Deitatem, & hæc sit una, non dantur plures Dii, ratione plurium personarum, tanquam quasi sub-

ctorum: e contra, quia nomen *Persona* in divinis significat pro quasi forma personalitatem, multiplicatur persona, multiplicatis personalitatibus.

677. Rationem huius asserti, ait, esse hanc. In divinis proprie non datur subjectum, sed omnia sunt realiter idem; unde non est, cur aliquid significetur semper per modum subjecti, seu per se stantis: sed potest modo hoc, modo illud, ita significari: consequenter censendum est, directe, & in recto significari id, quod terminus, seu nomen concretum, denotat sua formali, & explicita significatione: istud autem nomen *Deus* denotat Deitatem, & nomen *persona* personalitatem. Unde subiungit, hoc concretum *Deus* non recte solvi *habens Deitatem*; nam, cum tres sint habentes Deitatem, essent tres Dii: sed debere solvi *Deitas in supposito*: id, quod etiam videtur sentire S. Thomas 1. p. q. 39. a. 4. in corp. ubi ait: *Nomen Deus significat divinam essentiam ut in habente ipsam*; & a. 6. in corp. *Hoc nomen Deus per se habet, quod supponat pro essentia*.

678. Addit dein Arriaga, aliam rationem esse de termino *homo*, quando dicitur de puro homine, & aliam, quando dicitur de Christo; nam in puro homine significat in recto naturam, ut dictum: in Christo autem significat in recto personam; quia in hoc concreto *Christus homo* personalitas divina se habet per modum sustentantis humanitatem, & non e contra. Et sane hoc dicendum est, ut recte explicetur communicatio idiomatum in Christo, de qua Theologi. Ex quo tamen non sequitur, Christum non esse univoce, vel eisdem nobiscum speciei hominem; nam species desumitur a natura, seu prædicatis essentialibus, animalitate, & rationalitate, quæ sunt in Christo similiter, ac in nobis; natura enim est species, non personalitas.

679. Accedit, quod, ut idem Arriaga de incarnat. disp. 27. sec. 3. n. 24. tradit, equivocatio, vel univocatio nominum, non attendatur penes rectum, & obliquum, sed penes res significatas per expressum, seu explicitum significatum: hoc autem est illud, a quo vox concreta derivatur, ut a Deitate *Deus*, a personalitate *persona*, ab albedine *album*, ab humanitate *homo*; nam, quamvis e. g. albedo non veniat

in

Quid sit Pars, aut qua Regula Partis. 363
in recto, tamen expressæ, & explicitè significatur in concreto *album*: sicut ergo de equo, & ove, & mamote, univoce prædicatur *album*; quia in albedine conveniunt, etsi subjecta plurimum differant; ita etiam de Christo univoce prædicatur *homo*; quia in humanitate nobiscum convenit, etsi in subjecto, seu recto, sive *persona*, plurimum differat.

680. Objici tamen potest, ex hac sententia inferri, quod, si plures persone divine assumerent eandem humanitatem, essent plures homines, quod est contra S. Thomam 3. p. q. 3. a. 6. ad 1. Suarezium tom. 1. in 3. p. disp. 13. sec. 2. & 3. & communiorum Theologorum. Sed responderi potest, esse tamen etiam graves auctores, qui cum Arriaga hoc admittant, quos citat ipse Suarez cit. sec. 2. §. *Quarta difficultas*. & Tannerus tom. 4. disp. 1. de incarnat. q. 4. dub. 1. n. 45. nempe Nominales, item Marsilium, Gabriellem, Cajetanum, Medinam: & certe hæc opinio dilucide, ac uniformiter explicat multiplicationem concretorum: & præscindendo ab auctoritate oppositæ sententiæ mihi valde placeret. Nunc querendum, quid sit pars concreti, quidve tantum connotatum extrinsecum: id quod inferendum ex regulâ, seu definitione partis, de qua modo.

ARTICULUS III.

Quid sit Pars, aut qua Regula Partis.

681. **A**ristoteles 5. *Metaphys. tex. 30.* ait, partes esse, in qua aliquid dividitur, aut ex quibus totum componitur: deim ait *tex. 31.* *Totum dicitur, cuius nulla pars eorum abest, ex quibus totum natura dicitur*: quæ definitiones sunt satis obscuræ, & mancæ: hic autem inquirimus definitionem, tum clariorem, tum etiam talem, quæ aliquo modo serviat pro regula, vi cuius pars possit discerni a connexis, vel connotatis extrinsecis, sive iis, quæ quidem totum intrinsece non constituunt, attamen talia sunt, ut sine ipsis totum realiter dari non possit: e. g. *Deus* non est pars omnium creaturarum, & tamen absque Deo nulla creatura dari potest: item intellectus non est pars cognitionis, neque voluntas est

364 Pars I. Disp. IV. Quest. 1. Art. III.
est pars volitionis : & tamen nec cognitio sine intellectu, nec volitio sine voluntate dari ullo modo potest.

Dixi aliquo modo ; neque enim petitur hic regula talis , ut ex ipsa sola , absque adjuncta alia notitia , statim universaliter discernatur pars a non parte (nam talis a nullo auctore assignatur) sed petitur regula , quæ talis sit , ut , si ipsa rite applicetur , aut aliunde constet , vel probetur , eam alicui enti convenire , ex ea inferatur , illud ens esse partem . Scilicet debet se habere regula , ut propositio maior in syllogismo , quæ non debet se sola inferre conclusionem , sed tantum , si ei adjungatur minor proportionata . Supponitur autem hic , quod in Physica a numer. 648. probabitur , totum , & omnes partes simul sumptas , esse realiter idem .

682. Dico . Recte dicitur Pars esse id , quo affirmato , non affirmatur totum , & quo non affirmato , etiam non affirmatur totum . ita communis , saltem quoad rem . Prob. conclusio . Tale ens nec est adæquate identificatum cum toto , nec adæquate ab eo distinctum : ergo est pars . conseq. patet . itemque 1. p. ant. si enim tale ens esset adæquate identificatum cum toto , tunc ipso affirmato deberet etiam affirmari totum , ne de duobus realiter adæquate identificatis verificentur contradictoria . prob. jam 2. p. ant. si tale ens esset adæquate distinctum a toto , tunc ipso non affirmato tamen possit affirmari totum , ut per se patet : ergo , si hoc fieri non potest , neque potest esse adæquate distinctum . Confirm. Tale ens est id , quo non affirmato , non affirmantur omnes partes totius ; cum totum , & omnes partes sint realiter idem : ergo , cum non sit totum , seu omnes partes , debet esse id , quo non affirmato non affirmatur aliqua pars , adeoque esse aliqua pars .

683. Quidam dicunt , partem esse id , quo affirmato non affirmatur totum , & quo negato negatur totum : qui conceptus cum nostro re ipsa coincidit , & solum ideo alter est positus ; quia probatio clariore methodo sub his terminis proponi posse videbatur . Alii ajunt , partem esse id , quo non posito non ponitur totum . Sed nisi dicatur , sive per possibile , sive per impossibile non posito , conceptus est falsus ; nam

non

Quid sit Pars , aut que Regula Partis . 365
non posito Deo , nulla ponitur creatura , quin tamen Deus sit pars creatura : si autem fiat illa additio , miscetur questio de valore argumentationis ex hypothesei impossibili , quam non lubet huc transferre . Alii dicunt , partem esse id , quo non concepto , non concipitur totum . Sed relativa difficulter concipi possunt sine termino , e. g. visio , vel cognitio , sine objecto , quin terminus sit pars ; unde nos ter conceptus saltem videtur esse melior .

684. Notandum autem hic est , affirmare non esse tantum concipere , vel cognoscere , ut ex modo dictis facile potest colligi : sed affirmare strictè acceptum significare alias predicare in recto , vel formaliter , vel æquivalenter , de qua re dictum num. 18. Hic autem sumitur paulo latius , & significat venire in recto (formaliter , vel æquivalenter) sive dein veniat ex parte predicati , sive ex parte subjecti ; nam in ordine ad hanc questionem est idem , sive dicam : Corpus , & anima , & unio , sunt homo : sive dicam : Homo est corpus , & anima , & unio .

Animadvertendum tamen est , nos non velle , quod omnes partes totius debeant in ordine ad omnes denominationes , quæ toti denominative sumpto conveniunt , venire in recto , ita , ut quævis denominatio , toti denominative sumpto conveniens , etiam omnibus partibus attribui possit ; nam , e. g. verum est dicere : Homo est rationalis : non tamen est verum dicere : Materia , & anima , & unio hominis , sunt rationales ; hæc enim propositio , prout jacet , significat , quod singulis partibus seorsim competat rationalitas ; cum tamen competat tantum uni , propter quam dein tribuitur toti denominative accepto , de quo vide num. 250 .

685. Quare tantum volumus dicere , quod de toto quidditative accepto debeant omnes partes posse affirmari , seu in recto dici : & sic , sicut e. g. possumus dicere : Homo est corpus , anima , & unio : ita possumus dicere : Inæqualitas duorum lignorum est longitudo unius , & brevitas alterius : Similitudo Petri , & Pauli essentialis , est utriusque essentia . Aliud est , si dicatur : Petrus est similis Paulo : vel si dicatur : Similitudo Petri cum Paulo : vel : Relatio Petri ad Paulum ; nam in his casibus termini similis , similitudo ,

366 Pars I. Disp. IV. Quæst. I. Art. III.
litudo, relatio, ex communi usu, & modo, terminos tales accipiendi, non sumuntur quidditative, sed tantum denominative, seu pro subiecto recipiente denominationem, quod est solus Petrus, vel ratio fundandi inæquata, se tenens ex parte Petri; unde in tali denominatione ita accepta Paulus non venit in recto: sic etiam, si dicatur *minoritas musca*, respectu elephantis, sumitur minoritas tantum denominative.

686. Objic. 1. Ex nostra conclusione sequeretur, quod tempus vespertinum sit pars cœnæ: hoc est absurdum: ergo. prob. min. si tempus est pars cœnæ, tunc, qui comederet cœnam, comederet etiam tempus: hoc dicere est absolum: ergo. Confir. Sequeretur etiam, quod Deus esset pars creaturæ, seu entis dependentis a Deo: hoc non est verum: ergo. Resp. conc. maj. nam plane cœnare non est tantum comedere (hoc enim fit etiam in prandio) sed insuper est tempus vespertinum. neg. min. ad prob. dist. maj. qui comederet cœnam quidditative sumptam, comederet etiam tempus. conc. maj. qui comederet cœnam tantum denominative acceptam, comederet etiam tempus. neg. maj. & dist. sic min. neg. conseq.

687. Quid sit, aliquid accipi denominative, vel quidditative, vide *num. 327*. Est autem frequens, quod alicui rei, denominative acceptæ, conveniat aliqua denominatio, quin conveniat eidem quidditative acceptæ, vel vicissim: sic vera est hæc propositio: *Logicus canit*: si scilicet simul sit musicus: & tamen hæc denominatio non convenit Logico quidditative accepto, sed tantum denominative accepto: quinetiam ista denominatio: *Logicus disputat*: convenit tantum Logico denominative accepto; quia non potest dici Logica disputans, nec inæquate. Ad confir. neg. maj. nunquam enim de creatura potest in recto affirmari Deus; nam non est verum: *Creatura est ens creatum, & Deus*: vel: *Ens dependens a Deo est dependentia entis, & Deus*: sed in hac denominatione Deus tantum in obliquo concipitur.

688. Objic. 2. Juxta nos anni præteriti essent pars hominis senis, & collatio gradus doctoralis esset pars Doctoris: hoc non potest admitti: ergo. prob. min.

Quomodo Denominatio quævis, &c. 367
min. senex datur nunc, & anni præteriti non dantur nunc: item etiam Doctor datur nunc, & e. g. studet nunc, & tamen nunc non datur, multo minus studet nunc collatio illa gradus: ergo. Resp. neg. min. ad prob. dist. ant. senex denominative sumptus datur nunc, & non dantur anni præteriti: item Doctor denominative sumptus datur nunc, aut studet nunc, & tamen nunc non datur, vel studet collatio gradus. conc. ant. senex, vel Doctor quidditative, vel concretive sumptus, datur nunc. neg. ant. & conseq. Ubi nota, posse dari totum successivum (quale est senex) denominative sumptum, quin existant simul omnes ipsius partes, ut paulo post, nempe *num. 693*. magis explicabitur.

A R T I C U L U S IV.

Quomodo Denominatio quævis se habeat ad suas Partes.

689. **D**ICO 1. Non potest dari nova denominatio sine nova parte. ita communissima. Prob. Nova denominatio est novum totum: atqui non potest dari novum totum sine nova parte: ergo neque nova denominatio potest dari sine nova parte. prob. min. novum totum est nova collectio partium; totum enim, & omnes partes collectivæ sumptæ, sive collectio omnium partium, sunt idem: sed non potest dari nova collectio partium sine nova parte: ergo. prob. min. illa collectio debet esse, vel adæquate, vel inæquate nova: si est adæquate nova, tunc omnes partes sunt novæ: si autem est inæquate nova, tunc saltem una pars est nova: ergo nunquam potest dari nova collectio partium, si non saltem una pars sit nova.

690. DICO 2. Non potest perire antiqua denominatio, nisi pereat aliqua ipsius pars. ita communissime omnes. Prob. Non potest quidquam, consequenter neque aliqua denominatio perire, nisi pereat, vel adæquate, vel inæquate: sed perire adæquate est perire omnes partes: perire inæquate est perire saltem aliquam partem: ergo non potest perire denominatio, nisi pereat saltem aliqua ipsius pars. Confir. Non potest perire denominatio, quin debeat.

debeat perire aliquid cum ipsa identificatum : ergo vel debet perire aliquid adæquate identificatum, id est, collectio omnium partium : vel debet perire aliquid inadæquate identificatum, id est, saltem aliqua pars : ergo.

691. Dico 3. Non potest aliquod subjectum transire ab una denominatione ad alteram contradictoriam, vel ab uno prædicato ad alterum contradictorium, quin detur nova aliqua pars. ita rursus communiter omnes. Prob. Non potest fieri hic transitus, quin detur nova denominatio ; nam utique prædicata contradictoria causant contradictorias, adeoque diversas, & novas denominationes : atqui non potest dari nova denominatio sine nova parte : ergo neque hic transitus. Ubi tamen nota, partem novam non debere esse positivam, sed sufficere etiam negativam. Sic a denominatione viventis potest transiri ad denominationem mortui, per solam negationem unionis animæ cum corpore, que non est nova pars positiva, sive novum ens positive tale, sed est tantum nova pars negativa, seu negatio entis positivi.

692. Dico 4. Non potest dari denominatio, nisi dentur omnes ejus partes. ita communis. Prob. Denominatio, ut jam dictum num. 689. est aliquid totum : sed totum non potest dari, nisi dentur omnes ejus partes, quibus est identificatum : ergo neque potest dari denominatio. Advertendum tamen hic est, quod aliud dicatur *totum simultaneum*, aliud *successivum* : & eodem modo alia dicatur *denominatio simultanea*, alia *successiva*. Et quidem *totum simultaneum* exigit omnes partes coexistentes : & tale totum est *homo*, qui non dicitur dari, si hodie existat solum corpus, & cras sola anima : tale etiam est *domus*, que non dicitur dari, si hodie existant soli parietes, & cras solum tectum.

693. E contra *totum successivum* non exigit, ut partes omnes simul existant : sic dicitur modo dari annus millesimus septingentesimus trigésimus septimus, licet existat nunc tantum minima ejus pars, in eo tantum pars minima horæ ex plurimis, que eum annum constituunt : sic dicitur dari senex, licet non simul existant anni, a quibus senex denomi-

mina-

Quomodo Denominatio quarvis, &c. 369
minatur. Sicut autem partes totius successivi non simul existunt, ita neque ipsum totum successivum simul existit : & nunquam verum est dicere : *Nunc existit totus annus.*

Quod autem soleat dici : *Nunc datur hic annus : Nunc datur hac dies : Nunc datur hic senex &c.* inde est, quod ista concreta sumantur, non adæquate, seu quidditative, sed tantum inadæquate, seu denominative : & sensus talium propositionum ex communi acceptione tantum est : *Nunc existit aliqua pars hujus anni, vel diei : Nunc existit homo, qui vixit plurimos annos* : adeoque dictæ propositiones veræ sunt, licet non detur nunc simul totus annus, aut dies &c.

694. Neque verum est, quod in his casibus detur denominatio, quin detur ejus partes ; nam omnes partes dantur eo modo, quo eas denominatio requirit, scilicet non simul, sed successive : sive ita, prout requiritur, ut totum saltem denominative sumptum detur. Eodem modo intelligendæ sunt etiam denominationes, quarum partes in magno spatio, & divisibili existunt, si dicantur hic existere : e. g. si quis dicat : *Hic est calum : Hic est mare : Hic est Germania* ; nam istæ propositiones intelligendæ sunt de his totis, partialiter, & denominative sumptis, ut sensus sit : *Hic est pars calis, conjuncta cum aliis partibus calum constituentibus : Hic est pars maris : Hic est pars Germania &c.*

695. Auctores quidam, qui vocantur *Formalists*, aut *Connotatores* ; eo quod velint diversas denominationes explicare, non per diversas partes, sed per diversas formalitates, aut per diversa connotata, respondent ad nostra argumenta, non posse quidem dari sine nova parte novam denominationem entitative, attamen posse dari formaliter : & eodem modo, ajunt, posse perire antiquam denominationem, quin pereat aliqua ejus pars. Sed contra est. Vel denominatio formaliter sumpta est aliquid aliud, quam denominatio entitative sumpta, vel non est aliquid aliud : si secundum, tunc, quandocumque datur denominatio entitative sumpta, datur etiam denominatio formaliter sumpta : adeoque, si illa non est nova, neque erit ista : si primum, tunc

tunc

tunc denominatio formaliter sumpta habebit novum aliquid, quod non habuit denominatio entitative accepta: hoc autem erit nova pars: ergo.

696. Respondent iterum, dari aliquid novum, non physice, & realiter, sed tantum metaphysice, moraliter, & conceptibiliter: sed redit argumentum. Vel denominatio nova metaphysice, moraliter, & conceptibiliter accepta, est aliquid aliud, quam denominatio entitative accepta, vel non: si primum, tunc dabitur nova pars, sive negativa, sive positiva: si secundum, tunc, quando datur denominatio entitative, dabitur etiam metaphysice, moraliter, conceptibiliter &c. Nec dicant, dari novum ens abusive; hoc enim esset abuti Philosophia, & eodem modo posset dici, sensationes, intellectiones, volitiones &c. esse tantum entia abusive, nec esse realiter distincta ab animali, vel intellectu, aut voluntate: sicut videntur modo aliqui Atomistæ profus incredibiliter dicere.

ARTICULUS V.

Solvuntur Objectiones.

697. **O**bjic. 1. contra 1. conclus. Quando ex vidente fit cæcus, item quando ex ternario fit binarius, fit nova denominatio sine nova parte: ergo prima conclusio non subsistit. Confirm. Deus acquirit sæpe novas denominationes: e. g. ex non creante fit creans: & tamen non potest acquirere, vel habere novam partem: ergo. Resp. neg. antec. licet enim in illis casibus non detur nova pars positiva, tamen datur nova pars negativa (de qua vide *num. 691.*) datur enim in primo casu negatio visus, in secundo negatio unitatis. Ad confirm. dist. 2. p. ant. Deus non potest habere novam partem sibi intrinsicam, vel quæ sit pars Dei. conc. ant. non potest habere novam partem, quæ sit intrinseca toti concreto, vel sit pars totius denominationis. neg. ant. & conseq. Sic etiam Deus fit cognitus per cognitionem, quæ non est pars Dei, sed tantum pars denominationis hujus *Deus cognitus*.

698. Dices. Saltem, quando Deus ex non amante fit

fit amans (e. g. si prius peccatorem odio habuit, postea remisso peccato per puram condonationem extrinsecam, quæ juxta plurimos Theologos possibilis est, illum amat) datur nova denominatio sine nova parte: ergo. Resp. concessio casu ut possibili in alia providentia dist. ant. datur nova denominatio sine nova parte realiter tali. om. ant. sine nova parte, æquivalenter, vel eminenter tali. neg. ant. & conseq. Deus, cum sit immutabilis, potest eodem unico etiam virtualiter indivisibili actu, aliquem pro aliquo tempore odisse, & pro alio amare; unde videtur denominatio Dei amantis, & odio habentis, non debere involvere realiter alias, aut novas partes, sed tantum æquivalenter, vel eminenter alias, aut novas; quatenus nempe idem actus divinus æquivalet pluribus actibus amoris, & odii, aut plures eminenter in se continet.

Nisi dicere malis, denominationes has involvere etiam tempus, quod essentialiter respicit actus divinus, qui peccatorem pro hoc tempore, vel instanti, odio habet: pro sequenti vero, quo ponitur condonatio peccati, eum amat, vel certe non amplius odio habet; si enim hoc dicatur, tunc dabitur in ordine ad hujusmodi novas denominationes etiam semper pars realiter nova. Tantum addo, ab hoc mysterio immutabilitatis, & libertatis divinæ, male argumentum fieri ad creata, in quibus nec fides, nec ratio, simile mysterium docet.

699. Objic. 3. Potest nova pars accedere ad totum, quin fiat novum totum: ergo etiam potest fieri novum totum, quin accedat nova pars. prob. ant. hodie datur annus 1737, & cras accedet alia dies, seu nova pars, quin cras detur alius, seu novus annus, aut novum totum: ergo. Idem dic de homine, qui hodie, & cras, est idem senex, licet cras nova detur dies, quæ est pars nova senii. Resp. neg. ant. quidquid sit de consequentia. ad prob. dist. ant. hodie datur annus &c. quin cras detur alius annus moraliter. conc. ant. quin detur alius physice. neg. ant. & conseq. Reipsa cras/annus jam numerat plures dies, & etiam annus denominative sumptus, seu pars anni actu existens est alia: & sic etiam vox *nunc*, vel *hic dies*, aliud revera physice significat hodie, quam

quam cras; nam significat aliam diem realiter distinctam. At in æstimatione, morali censetur esse idem annus hodie, & cras. Eodem etiam modo loquendum est de sene.

700. Objic. 4. contra 2. conclus. Potest perire aliqua pars denominationis, quin pereat denominatio: ergo etiam vicissim potest perire denominatio, quin pereat aliqua ejus pars. prob. ant. denominatio divitis e. g. constituitur ex summa decem millium florenorum: sed potest perdi ex hac summa, vel ex hoc numero aliquis florenus, qui est pars illius summae, quin perdatur denominatio divitis: ergo potest perdi pars denominationis, quin perdatur denominatio. Resp. neg. ant. ad prob. quaro, vel sermo est de divite in specie, seu in determinata quantitate tali, per determinatam summam decem millium florenorum: vel tantum est sermo de divite in genere tali, per aliquam magnam summam florenorum.

701. Si dicatur primum, neg. min. nam sublato tantum unico floreno, aufertur hæc determinata summa, sicut si addatur unicus florenus, etiam fit alia nova summa, & pariter fit alius in specie, vel determinata quantitate dives: si autem dicatur secundum (quod communiter intelligitur) dist. maj. denominatio divitis constituitur determinate per summam decem millium florenorum. neg. maj. constituitur tantum indeterminate per eam summam, nempe per aliquam magnam summam florenorum. conc. maj. & conc. min. neg. conseq. In hoc casu non destruitur pars denominationis divitis; licet enim auferratur florenus, manet tamen semper aliqua magna summa florenorum, quamvis non maneat determinate illa, quæ fuit prius, & quæ determinate non fuit pars denominationis, sub ratione tanta, sed tantum sub ratione generica magnæ summae, quæ ratio manet etiam ablato uno, vel altero floreno.

Dices. Saltem potest perire actus publicus, quo aliquis fuit creatus Doctor, & qui constituit denominationem Doctoris, quin pereat denominatio Doctoris: ergo. Resp. dist. ant. quin pereat denominatio Doctoris eodem modo, quo perit actus. neg. ant. quin pereat diverso modo. conc. antec. & neg. conseq. Actus publicus perit physice, id est, non

am-

amplius physice existit: & sic etiam perit denominatio Doctoris; nam etiam hæc postea non amplius physice existit: sicut autem hæc denominatio perseverat moraliter, seu in æstimatione morali hominum, ita etiam moraliter perseverat actus ille publicus, seu creatio Doctoris. Et idem dicendum de aliis similibus denominationibus, e. g. peccatoris post peccatum jam præteritum. In quo autem consistat moralis perseverantia alicujus rei, dicemus, quantum a Logico sciri debet, inferius a num. 795.

702. Ob. 5. Potest perire denominatio partis in actu secundo, quin pereat aliqua pars hujus denominationis: ergo. prob. ant. quando simul sunt tres homines, Petrus, Paulus, & Joannes, tunc Petrus est pars in actu secundo istius ternarii: quando recedit unus, e. g. Joannes, Petrus non est amplius pars in actu secundo ternarii, quin tamen aliquid Petri pereat: ergo perit hæc denominatio, quin aliqua pars ejus pereat. Resp. neg. ant. ad prob. neg. 2. p. ant. nam in hoc casu denominatio partis in actu secundo præter Petrum involvit etiam Paulum, & Joannem.

Ad clariorem hujus rei intelligentiam notandum, quod pars in actu secundo idem sit, ac pars actu componens, aut constituens totum: & si quidem totum sit physicum, cujus partes sunt physice inter se unitæ, potest dici, quod pars in actu secundo sit pars simul cum unione: ipsa autem unio sit se sola pars in actu secundo; quia ipsa essentialiter exigit actu componere, sive constituere totum. Unde, si quoad talia tota physica perit denominatio partis in actu secundo, debet aliqua pars ejus denominationis perire, scilicet unio.

At vero in totis accidentalibus per aggregationem, e. g. in ternario hominum, vel etiam in aliis, e. g. in relatione identitatis, aut similitudinis, vel coexistentiæ, quam habent duo homines ad se invicem, ubi nulla datur unio, vel similis determinatio essentialis ad hoc, ut partes constituent totum in actu secundo, sed ipsa constitutio totius stat in solis tribus hominibus, vel duabus albedinibus, aut duabus durationibus: tunc pars in actu secundo videtur dicere etiam alteram partem, vel reli-

Tom. I.

R

quas

quas partes, & in nostro casu Petrus, tanquam pars in actu secundo ternarii, etiam dicere Paulum, & Joannem; non enim est assignabile aliud determinativum ad denominationem ternarii, vel similitudinis, aut coexistentiæ, quam accessus aliarum compartium: consequenter, si deficit aliqua ex compartibus, ut in nostro casu Joannes, deficit aliqua pars hujus denominationis, seu partis in actu secundo: consequenter neque hæc denominatio perit, nisi pereat aliqua ejus pars.

703. Dices 1. Juxta datam explicationem, pars in actu secundo, & totum, sunt idem: hoc est absurdum: ergo. Resp. dist. ma. si pars in actu secundo sumatur concrete, sive secundum rectum, & obliquos. conc. ma. (quia in totis physicis, ubi datur unio physica, pars in actu secundo tantum dicit, unam partem cum unione) si sumatur tantum denominative, sive secundum rectum solum. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. cum autem ordinarie pars in actu secundo tantum sumatur denominative, ordinarie tantum intelligitur per eam una pars in recto: quidquid sit dein de aliis venientibus in obliquo. Quid autem inter rectum, & obliquum, a parte rei interfit, dictum est num. 663. & seq. vide etiam num. seq.

Dices 2. Juxta nos, quando intellectus concipit partem in actu secundo, concipit idem, ac quando concipit totum: sed hoc est absolum: ergo. Resp. dist. ma. concipit idem, & eodem modo. neg. ma. diverso modo. conc. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. Intellectus concipiendo totum concipit omnes partes in recto, e. g. dicendo: *Homo est corpus, anima, & unio*: concipiendo autem aliquam partem in actu secundo, concipit tantum ipsam in recto, reliquas autem in obliquo: e. g. dicendo: *Corpus actu constituit hunc hominem*: idem dicit, ac si diceret: *Corpus est actu unitum huic anima*: non autem dicit: *Corpus est actu anima, & unio*; ellet enim hoc falsum. vide dicta num. 653. & 687.

704. Ratio horum est, quia, ut dictum n. 73. ad veritatem propositionis tantum requiritur identitas rectorum; hinc, quando concipitur tantum una pars in recto, tunc tantum uni parti identificatur prædicatum: quando autem concipiuntur omnes partes

in

in recto, tunc omnibus partibus identificatur prædicatum, saltem inadæquate: quod est magnum discrimen a parte rei; nam utique a parte rei longe aliud est identitas cum una parte, quam identitas cum omnibus partibus: sane ab hac diversitate rerum in recto, vel obliquo conceptarum, dependet veritas, aut falsitas multarum propositionum. Sic vera est ista propositio: *Musca est minor elephante*: non est vera ista: *Elephas est minor musca*; licet enim minoritas, concrete sumpta, involvat muscam, & elephantem, tamen, quia in his propositionibus terminus *minor* fumitur denominative, & in priori propositione revera rectum hujus concreti identificatur cum musca, in posteriore vero rectum ejus concreti non identificatur cum elephante, propositio prior est vera, posterior falsa.

Ubi tamen obiter notandum, aliquando ad veritatem propositionis requiri, ut aliquid adsit; licet non debeat identificari subjecto: sic e. g. ad veritatem hujus propositionis: *Album est dulce*: requiritur dulcedo, ut patet, quamvis dulcedo non identificetur albo, neque etiam veniat in recto. Jam vero quidnam in aliquo concreto veniat in recto, vel obliquo, desumendum est ex resolutione concreti, ut dictum est n. 668. & 674. & potest ulterius etiam desumi ex eo, an subjectum propositionis etiam identificetur cum illo, dum se tenet ex parte prædicati: ex quo facile infertur, quod in hoc concreto *minor elephante* elephas non possit venire in recto.

705. Addendum tamen, aliquando contingere, maxime in relationibus mutuis æquiparantiæ, e. gr. similitudinis, ut a parte rei neutrum extremum relationis sit præ altero rectus, sed utrumque extremum sit fundamentaliter rectus: ut autem unum extremum præ altero fiat formaliter rectus, debet determinari ab intellectu, potius accipiendo hoc, quam alterum pro subjecto propositionis, e. g. potius dicendo: *Petrus est similis Paulo*: quam: *Paulus est similis Petro*; quod enim in tali casu est subjectum propositionis, est etiam rectus. Si autem intellectus utrumque accipiat in recto, dicendo e. gr. *Petrus, & Paulus sunt similes*: tunc subintelligitur *sibi ipsis*: adeoque implicite affirmantur duæ relationes, nempe

R 2 pe

pe Petri ad Paulum, & Pauli ad Petrum, in quibus Petrus, & Paulus vicissim sunt rectus, & obliquus: & concipi possunt etiam per eandem cognitionem ut rectus, & ut obliquus, ferme, sicut per eandem cognitionem, in qua manet universale in actuali prædicatione, potest eadem res cognosci clare, & confuse.

706. Ob. 6. contra 3. conclus. Denominatio dextri potest transire in denominationem sinistri: item denominatio non agentis in denominationem agentis: item denominatio promissionis conditionata in denominationem absolutæ &c. sine nova parte, modo accedat aliquid extrinsecum connotatum, vel conditio: ergo. Resp. neg. ant. Denominatio dextri, & sinistri, involvunt tanquam partes diversas ubicationes: denominatio agentis involvit pro parte actionem: e contra denominatio non agentis involvit negationem actionis: denominatio promissionis absolutæ involvit purificationem conditionis, quam non involvit denominatio promissionis conditionatæ. Eadem est responsio, si objiciatur, quasdam imagines, pro diverso situ aspicientium, juxta leges opticas representare diversa, e. g. ex una parte puerum stentem, ex altera ridentem; nam in hoc casu ubicationes colorum diversæ, vel etiam diversæ ubicationes aspicientium, sunt partes illarum diversarum representationum, seu denominationum.

Dices 1. Eadem ubicationes, quæ denominant Petrum dextrum, denominant Paulum sinistram: ergo etiam possunt Paulum denominare dextrum sine nova parte. Confr. Idem altare in latere templi, quod introeuntibus est a dextris, exeuntibus sit a sinistris sine omni nova parte: ergo. Resp. neg. consequ. Eadem cognitio, quæ denominat Petrum cognoscentem, denominat Paulum cognitum, quin tamen hunc possit denominare cognoscentem; quia scilicet deberet habere aliam respectum: at sic etiam ubicationes Pauli, ut eum denominarent dextrum, deberent habere alium situm, vel respectum ad ubicationes Petri. Ad confr. neg. ant. nam est iterum alia ubicatio, & alius situs, hominis se invertentis; si enim exiret eundo retrorsum, maneret altare a dextris, ut erat introeunti.

I ces

Dices 2. Saltem hæc denominatio *Petrus similis Paulo* potest transire in aliam, nempe hanc *Paulus similis Petro*, sine nova parte: ergo conclusio tertia non subsistit. Resp. neg. consequ. nam in ea conclusione dicitur, non posse subiectum, nempe manens idem, ita transire: in his autem denominationibus non est idem subiectum. Sed replicabis. In hoc casu saltem datur nova denominatio sine nova parte: ergo prima conclusio non stat. Resp. neg. ant. Si hæc denominationes sumantur quidditative, sive concrete, tunc a parte rei non distinguuntur, sicut n. 703. dictum de toto, & de parte in actu secundo: adeoque in hoc casu non datur nova denominatio: si autem hæc denominationes sumantur tantum denominative, seu secundum rectum, tunc utique una habet aliam partem, quam altera; nam una denominatio habet pro suo subiecto, seu recto, Petrum, altera habet Paulum. Huc spectant etiam superius dicta num. 703. & seq.

QUÆSTIO SECUNDA.

De Prædicamentis.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex sit Prædicamentum.

707. **P**rædicamentum, seu, ut etiam vocatur, *Categorya*, aliud non est, quam *omnium prædicabilium, ad certam classem pertinentium, in unam seriem ordinatio*: sic prædicamentum *substantiæ* est ordinatio in unam seriem istorum prædicabilium *substantia, corpus, vivens, animal, homo*: & hæc quidem prædicata dicuntur directe poni in prædicamento: alia autem, nempe differentiæ, ut respectu *substantiæ materialis, immaterialis*, respectu corporis *animatum, inanimatum*, respectu viventis *sensitivum, insensitivum*, respectu animalis *rationalis, irrationale*, istæ, inquam, differentiæ dicuntur indirecte poni in prædicamento, & ex latere: sicut nempe solent poni differentia ex latere generum. Ita communiter auctores loquuntur: nec est operæ præ-

R 3 tum